



RERVM MEDICARVM
NOVAE HISPANIAE
NARDI ANTONII RECCHI
Liber Tertius.

ARBORES DESCRIBIT.

IOANNIS TERRENTII LYNCEI PRAEFATIO.

POSTquam Aromatibus, Dioscoridis more Author noster primum locum assignando (vt superius innuimus) procedere voluit; iure merito ad Arbores hic statim descendit, tum quia in generali illa plantarum, quae est in summa genera diuisione, primas tenent, siue habitum ipsarum solidiorem spectemus, & praecelsam illarum altitudinem, vt ingentes etiam Colossos, & Aegyptiorum altissimos obeliscos superent, vel superare contendant, siue perennitatem, & viuendi earum diuturnitatem contemplerur, vt singulari epitheto annosa Quercus insigniatur; tum etiam quia vita, & victui nostro insignis emolumentum adferre solent. Quam delictiosis enim fructibus nos recreant, seu fami escam velimus obicere, seu deperditam appetentiam velimus allicere? Ne dicam quicquam de ingentibus illis arborum trabibus, quibus domicilia nobis paramus, quo tutiores a ferarum incursionibus, & tempestatum inundationibus persistamus, & naues edificamus, quibus nos nostraq; committentes audacissimi homines, turbulentissimo, & minacissimo oceano fidimus ignotas Terras, ignotaq; hominum commercia exquirimus. Innumera vero alia lignorum commoda quae suppellectili nostrae praestant hic lubens praetereo. Medicinales itidem utilitates docebit ipse historiarum harum progressus.

De

De COPALLI QUAHUITL, seu Arbore Gummosa.
Copallifera. l. Caput. Primum.



ARBOR est procera, folijs quernis forma & magnitudine similibus, sed longioribus, fructu obrotundo purpurascete, sapor Gummi quod stillat ab eadem. id interdum sponte fluit, interdum euocatur scarificata arbore. appellaturq; peculiari nomine (Copalli, & si Indis haec dictio quodlibet gummi genus significare solet; quo sit, vt Arbos ipsa dicatur Copal Quahuil, quasi Copallis arbor. liquor hic (vt vniuersa Europae innotuit) candidus; & traslucidus est, ac concretus in formam assularum latorum. & si a nonnullis arboribus, praedictis haud dissimilibus, de quibus suo loco dicendum, Xicalani & Mape Prouinciae Michuacanensis suat pallidum aureumq; & Anime perquam simile, adeo vt cogener possit existimari. Prouenit haec arbos in calidis Quahuacensibus, & Micuahanensibus, planis montosisq; sed humectis locis, verum nonnihil intercedit diuinitatis montaniam inter & campestram, tum forma arboris, tum colore ipsius liquoris. Gummi tertio fere ordine calidum est, exiccantissimum adstringentissiq; nonnihil natura, facultatis discutientis, & odoris si in igne proiciatur, adeo suauis, vt mos fuerit eo Thyriacate aut suffimento (quamuis Tecopalli quoque eiusdem rei gratia vsi sunt) solo supplicare Deos. eodemq; primos huius orbis expugnatores, quos Teuhztl id est Deos, rudis illa ac imperita gens vocabant, exceperunt. Capitis dolorem idem gummi, velut ipse Arboris stupes, veluti radix, si eo frigida causa congerit sufficit leuat, vteri strangulati medetur; & vt vniuersim dixerim, morbis omnibus auxiliatur, qui ex frigida humidaq; causa oriuntur. Cortex stipitum Anethum olet, sapitq; ipsum fluens gummi. & adstringenti quadam visentitur pollere.

NOTE IO. TERRENTII LYNCEI.

Inter arbores noui orbis primas adnumeranda sunt merito, Copal dicta ob insignes vsus quos praebent tum in medicina tum etiam in suffimentis. similes porro admodum sunt Lentisco Balsamoq; figura & viribus, vnde & resinae ex eis ad nos delatae Balsami nomina acceperunt.

De COPALLI QUAHVITL PATLAHOAC, seu Arbore
COPALLI latifolia, Copallifera II. Cap. II.



QVAMVIS Indis mos sit vocare per
Antonomasiam Copal quahuil, ve-
luti dictum, eam arborem, quæ
precedenti capite est descripta, & eius
gummi Copalli, tamen vniuersim arborem
gummi manantem odorum eodem modo
vocant, nostri verò eas solas, quæ candidum
fundunt. quæ vero in fulcum colorem incli-
nantem & quæ Thuri sit quamsumillimum
Indici Thuris aut *Anime* peregrini plantas.
cum verò animus semper fuerit cum distin-
ctione loqui, per multaq. arborum genera,
huiusmodi liquorem fundant, quarum alia
congeneres sunt, alia vero longe inter se dif-
ferentes, de ijs seorsum agemus. & eius
gummi differentia omnes, & si similis cir-
citer facultatis esse reperiuntur, cum suis ar-
boribus erunt nobis percurrenda. Factoq.
ab arbore in precedenti capitulo narrata
exordio, de presenti verba facimus. Hæc ergo
arbor ob amplitudinem foliorum, quæ cate-
ras congeneres videtur excedere, ita vocata, mediocri constat magnitudine, in
conditaq. folijs ferratis, & Rhoi obloniorum perquam, similibus tum colore
squalentium etiam magnitudine, & forma, sed pennatis stipitibus, & ramis
gummi candidum exhibet, nec absimile illi quod stillat è Copal quahuil, parcius
tamen; ac iisdem præditum viribus. Nascitur regionibus calidis, ac præcipue
Quahunahvacensibus, vbi eam arborem passim vidimus nascentem etiam intra
ambitum oppidi, ac curauimus depingendam. possitq. (vt ego quidem conie-
cto) in Hispania feruentiores agros, non omnino inutili opera per maria depor-
tata transferri.

Rami huius arboris rubent, bacca ipsa ex rubedine in flavedinem tendunt, folia
alata oriuntur, similiter ac lentiscus non ex virga rotunda, sed compressa in lati-
tudinem.



De COPALLI QUAHVITL PATLAHOAC, seu
de leprosa Arbore, sudente Copalli Copal-
lifera III. Leprosa. Cap. III.

ARBOR est Copal Quahuil excellen-
tissima, & quæ facile membranam exte-
riorem exuat, vnde nomen. folijs paruis, ob-
longis, & rutaceis, sed maioribus, & longio-
ribus, fructu acinoso, sed singulatum de-
pendente. liquorem & hic resinofum di-
stillat, Copalli colore, & odore similem
sed parum. Nascitur in calidis Texaco-
huac regionibus montosis, & asperis lo-
cis. Calida arbor est, ac sicca ordine ter-
tio, odoraq. non sine quadam adstringen-
tia, eundemq. liquorem dilutum ex aqua
immiscet Copalli, atque ita aiunt egregie
sistere diarrhoeas.

De COPALLI TOTOPOCENSE. Cap. IIII. Copallifera IIII.

ARBOR est magna, folijs Mali Medicæ virore tinctis exsaturato, gummi stil-
lar Copalli, persimile, quod in assulas quoque candicantes, atque illis si-
miles cogi solet, in eisdemq. recondi vltus.
Copallifera V. Montana.



De COPALLI montana, seu TECOPALLI
QUAHVITL, Copallifera V.
montana. Cap. V.

ARBOR est Tecopallis Quahuil me-
diocri magnitudinis, folia Vnedonis,
fructum glandibus similem, quendam ve-
luti strobilinum continentem, opertum lub-
rica & resinosa quadam salua, atque in-
cludentem intra se nucleum candidum, ad
multa vilem. Fluit ab hac arbore gummi
illud, Thuri antiquorum, odore, sapore, ac
viribus adeo simile, vt illi reputem esse
congener. nam & in Philippicis insulis na-
sci copiose audio. quo factum est vt ab His-
panis huius orbis Thus ore pleno vocetur,
quamuis a quibusdam *Anime* Indicum
dicatur. Prouenit in calidis Papaloticpacen-
sibus. possitq. ad feruidiores Hispania re-
giones

giones transferri. calida sunt tertio fere ordine, siccaq. & paulisper adstringenti natura, omnes prope modum huius arboris partes, odorisq. gratissimi. ventriculorum, cerebrum, vterumq. suffitu corroborant. fluxiones coercent, pituitam absumunt, rigores febrium arcent, & fouent membra perfrigerata, vuluamq. procidentem in suum locum restituant, atque reponunt, deciduamq. confirmant ac veluti affigunt.

Folia habet eo modo quo Fraxinus.

Consulat lector caput primum Monardis de Copal & Anime.

De CVITLACOPALLI seu Stercore Copallis, Copallifera VI. Leprosa II. Cap. VI.

ARBOR quam *Cuizlacopallim* idest *Copallis* stercus vocant, a quibusdam *Xioquahuil* quod stipis lepræ infectus videatur nuncupatur, mediocris est magnitudinis; folijs obrotundis, paruis, acinisq. racematim dependentibus, *Oxiacantha* similibus, valde odoratis, glutinosiq. Gummi fert candidum, subodorum, ac valde durum, calida ordine fere tertio, & exiccante natura constat. Nascitur calidis regionibus *Yauhtepecensis* montosis saxosisq. locis.

Folia sua es figura similia sunt folijs arboris Siliquæ Ceratonie.

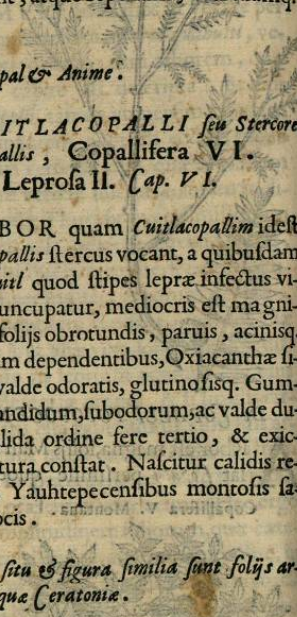
De TECOPAL QVAHVITL PITZAHVAC seu renni folio Copallifera VII. Leptiphylla. Cap. VII.

REPERI dum apud Tepotztlanenses describendarum herbarum gratia moram agerem, nec non apud Hoaxtepecenses arborem aliam mediocrem, stillantem lacrymam *Thurifue* speciem, in candidum vergentem colorem, sed fusco perfusum, eisdemq. viribus & odore præditam quibus præcedens, sed folijs ex vtraque ramulorum parte ordine compositis, paruis, minime ferratis, & rutaceis paulo maioribus. fructu vero paruo. coccineoq. & *Piperi* rotundo forma non absumili, singulis binis acinis per interualla ramorum appendentibus. Gummi huius arboris permixtum formicarum & puerorum stercore, auiunt vniua uncia ponderis, bis terue epotum, insanientibus citra febrem mederi.

*Copallifera
Leptiphylla*

TECO

giones



De XOCHICOPALLI, seu COPALLI florenti, ab alijs XARAPIZ QVA Copallifera VIII. Cap. VIII.



ARBOR est mediocris *Xochicopallis*, folia fundens *Menthae*, sed profundius serrata ac stipites impense odoros. stillans liquorem suluum, ac limonum odorem magnopere referentem, generibus *Thuris Indici* annumerandum. nam & arbor ipsa congener est eisdem gummi præditum viribus, verum efficacioribus. nascitur in calidis *Colymæ*, atque etiam *Michuacensis* regionis. Est & alia Arbor eodem nomine & liquore, sed folijs *Xocoxochitl* quæ apud *Teocalcinen*ses prouenit.

Amyrin copallifera L. p. 100. Oliv. Copal nam ha. Santos.

E De

De MIZQVIXOCHICOPALLI. Copallifera IX. Cap. IX.

MIZQVIXOCHICOPALLIS quam alij *Xochicopal Quaubuil* vocant, arbor est magna, folijs Mali Medicæ, & stipite candicantibus punctis distincto. floribus vero coccineis & modicis. Gummi fundit è fuluo in purpureum. vergens, *Anime* vocatum a quibusdam, ab alijs vero *Copallis*. maximi habetur ad cætera quibus alia huius generis inferuiunt præstanda, sed præcipue ad odoramenta, & capitis roborationem. nascitur Copitlani, & Colymæ feruentibus locis.

De HOLQVAHVITL, seu Arbore CHILLI. Cap. X.



ARBOR est *Holquahvitl* cuius duo sunt genera. Alterum stipitem profert magnum, leuem, fuluum, & lenta refertū medulla, floresq. candicantes, folia maxima, & orbiculos stellatos, rubescentes ex pallido, adhærescentes stipiti, & refertos fructu, Ponticis Nucibus pari, candenti luteaq. obducto membrana, & amari saporis. Alterum vero folia Mali Medicæ, sed tamen maiora, vtriusque arboris cortex amarus est. nascitur genus vltimum apud Michuacanenſes, vbi *Tarantiquam* vocare consueuerunt. Primum verò *Mecatlani*, & *Tbualapa*. Cortex calidus est ordine tertio, & paulisper lubricus. cuius decocti-
 + ius infusum medetur dysenterijs. Fundunt sectæ gummi, ab Indis *Holli* vocatum, primo lacteum, mox luteum, ac tandem nigrum. postquam scilicet colligentiu corporibus illitum sit. Adeoque vndecunque resiliens, vt pilæ palmarie, aut eius, quæ a vento nomen habet, apud vulgus in sphericam aptatum figuram præstet vices, & ad multa præterea vtile est. Nam vrinam mire euocat, emundat vterum, sterilitatem ad mortem vuluæ figat, menstrua elicit si digito madenti succo *Toloxochitl*, & *Holli*, vulua, & anus confricetur. dyarrhæis dysentericisq. optulatur. deuoratumq. per se aut alijs quæ similibus viribus pollent admixtum, aut si adiectum *Pyeylet*, & conformatum in pillulas, digito in anum quantum fieri possit, inducatur. additum cibus impinguat, & permixtum vermibus; *Axin* vocatis, ingestumq. agilitatem quandam, & ad volubiles corporis motiones promptitudinem ingenere dicitur, & ossa emollire vt facilius homines contorqueri flectiq. huc, & illuc possint, corpusq. more petaurorum iactare. & vene-

rem





rem vehementer excitat, cholici confert, sedi admotum trahitq. alui excrementa & dolorem, sicimq. sedat. vitum vero argemata discutit. hoc est gummi illud nobile, quo Indi olim exercere solebant ludum *Bathei*, spectatu mirum, quem cura Cortesij videre aliquot ab hinc annis Hispani. eiusdemq. arboris folia sicca & leuigata, dicuntur leones & alia animalia interficere.

Bathei ludus quid sit, apud Ouetum in historia naturali Indica, fuse scriptum inuenies.

De HOITZILOXITL, seu de Arbore Balsami Indici. Balsamifera I. Cap. XI.



QVAM arborem Pannucini Chuete vocant, nostri Indici Balsami arborem, Mexicenses *Hoitziloxitl*, seu affluentem resina nuncupare consueuerunt, quia liquorem effundit Syriaco Balsamo simillimum, neque odore aut viribus inferioriorem. Arbor est Mali Medicæ magnitudine, folijs Amygdali maioribus, tamen obrotundioribus, & magis acuminatis. floribus in extremis ramorum flagellis luteis, initio loculorum oblongorum forma, sed procedente tempore quorumdam veluti foliorum, cæteris longiorum & latiorum, in quorum extremitatis cavitare, semina inclusa continentur, candicantia & in quendam pallorem inclinantia, oblonga, & paulisper contorta, seminibus Mali Medicæ similia, aut verius his, quæ Hiatiini vocant *Manies*, ac saccharo, veluti Strobilinos nostri incrustare solent. Inciso ergo quouis anni tempore huius arboris cortice stipiteute, sed præci-

puè exactis iam atque desinentibus imbribus, liquor ille nobilis, toto orbe celebrer, nec dum satis laudatus stillat, quem Balsamum appellant, & fuluo in nigrum inclinans colorem, sapore acri, paulisper amaro, odore vehementi, sed tamen gratissimo. Regionibus prouenit calidis, qualis est Pannucina, vnde impositum est nomen, & ad Hoaxtepecenses hortos à Regibus Mexicanis, deliciarum & magnificentiæ gratia, translata. vbi eam rursus vidimus editis ac montosis locis. etsi ad campestria hominum cura & diligentia descenderit, cultaq. & Hortensia veluti coacta amet. Vnde sperare aliquis posset loca Hispaniarum calidiora minime fugituram. Sunt alij liquores, simplices atque compositi, quos eodem nomine Hispani qui ad has regiones penetrauerunt appellant, de quibus inferius dicemus. Extrahitur idem liquor decoctis etiã surculis minutatim incisis ex aqua & vitro excepto innatante liquore, sed viribus inferior. Liquor ergo quouis modo extractus quarto fere ordine calidus est ac siccus, subtilium paruum non sine quadam ad-

strictione, & corroboracione, ac innumeris morborum generibus propellendis, atque sanandis utilis. nam tres quatuorue guttæ matutino tempore ante cibos linæ, ventriculum a frigida causa imbecillem confirmant, urinam & renum vesicæq. excrementa euocant, pelluntq. è corpore. aperiuunt obstructa, ac medentur respirationis difficultati, ventriculi & alui dolores sedant. commendant colorem, ac iuuenilem vigorem diutius conseruant, & tuentur. quin liquor ille in pessulos efformatus, ac obditus vuluæ, secundas emortuosq. infantes trahit, partum accelerat, & sterilitatem a frigidis humidisq. ortam humoribus profligat. dolores ab eisdem causis enatos vbicumque contingant, extrinsecus illitus sedat. flatu & tumores præter naturam discutit, cerebrum corroborat, neruorum origini impositus auxiliatur, paralyti & eorum gelidis omnibus medetur morbis. Cholicis, Iliacisq. & articulorum doloribus mire est utilis. quin vultura recentia conglutinat, & sanat inueterata, ac diurnarum febrium repetentia frigora, ceruicisq. dorsoq. illitus pellit. Idem præstat ab ipso semine expressum oleum, mihi tamen, benignius, ac mollius, quamuis acre quoque sit, gratissimi odoris gustuq. & odorum, & suaue, ac tertio calorificum ordine, quod nos omnium primi curauimus prælo extorquendum. est autem oleo quod ab Amygdalis amaris, aut nucleis Persicorum exprimitur, odore atque sapore simile, sed odoratius, vehementius, & acrimoniæ longe maioris.

Flos Balsami admodum pallet, & Digitali aliquo modo est similis. eandem arborem descripsit etiam Monardes cap. 9. sub finem. eiq. duplicem tribuit corticem, vnum crassum Suberis modo, alterum vero tenuem. fructum ait Ciceris, aut Pisi grano maiorem non esse, inclusum in extrema siliqua; angusta, digicum longa, alba, tenuitate regalæ simplicis. quam etiam siliquam eleganter noster Auctor, sed maiorem in pictura exhibuit. Quod vero Balsamum a Monarde primo loco describitur, forte est illud quod sequente 13. cap. exponitur, cum eundem excoquendi modum vtrobique inueniamus, & solum Vrtice cum folio mucronis hastarum non adeo dissideat.

Carolus Clusius lib. 2. exot. cap. 29. describit huius Balsami fructum, siliquam nempe spadiceam, cum duobus nucleis inclusis. Monardes autem, forte siliquam nondum adultam descripsit. Ego vero puto fructum illum Clusianum potius ex arbore, quam vocant Pecunia.

D. Henrico Coruino, Batauo, Pharmacopæo Romano, exoticorum diligentissimo scriptatori, missus fuit nomine Mamey.

De Arbore HVACONE X ex qua paratur vocatum ab indigenis Balsamum Balsamifera II. Cap. XII.

ARBOR est mediocris altitudinis, & crassitudine femoris, firma materia, & quæ terra defossa diutius duret incorrupta, odora, luteisq. folijs denarij plus minus amplitudine. flore paruo & candidati, fructu baccis Lauri simili. Cortice huius arboris cōfracto minutim, & quatruiduo macerato ex aqua, ac demum insolato & expresso, liquor extorquetur Balsami præstans vires; ad multa utilis, quique intra mensis vnus spacium peragatur. contrahitur etiam ex folijs stillatitius liquor, odore perquam iucundus, & multis per sanandis affectibus aptissimus.

mus. quin furculi ipsi extergunt roborantq. dentes. ex quibus, vt hoc quoque obiter dicatur, Indi olim sagittis mucrones addere consueuerunt.

De Balsami frutice quem indigenæ Hispani MARIPENDAM vocant Balsamifera III. Cap. XIII.

ETSI planta hæc frutex sit, inter arbores tamen, ob similitudinem ac cognationem quam cum arboribus lacrymam ferentibus, præsertim eamquam habet eius liquor cum vocato Balsamo, reponere visum fuit. Est ergo Maripenda frutex, stipites ferens viginti fere dodrantum altitudinem habentes, ramosq. fuscos, ac folia hastarum mucronibus paria, crassa lataq. sed superna parte virentiora, & sparsim purpurascencia è rubeo, & appensa pediculis in coccineum colorem inclinantibus, fructu racematim pendente, & octo pene vncias longo, concinnato acinis vuarum fere similibus, sed tamen rarioribus, initio virentibus, deinde rubescentibus, & tandè è purpureo nigricantibus. Vrutur Æthiopes folijs eius fistularum loco, ad hauriendum fumum herbæ vocatæ a Mexicensibus Yelt, quem alijs per arundinum canales mos est haurire, paratis è folijs conuolutis quibusdam tubulis. Arte vero extorquendi liquoris modus hic est. teneros eius plantæ cauliculos, turionescue, & interdum acinos minutim dissecant, coquantq. in aqua, donec in defruti densentur crassitudinem, atque ita sinunt considerare. Curat hic liquor mire vulnera, etiam alias insanabilia. & recentium fluentem quoque sanguinem sistit. Sunt qui ex præfatis germinibus aquam stillatitiam extorquent, quam aiunt, ardenti seu Vitæ vocata aqua, esse ad quauis præstantiorem, ac præcipue vulneribus curandis, & dolorem ventris a frigore ortum competendum, complurimasq. affectiones pellendas a prædicta causa ortum ducentes, multorum testimonio affirmatum scimus.

De Balsamo Prouincia Tolu Balsamifera IV. Cap. XIV.

AVDIO in Prouincia Tolu, cunctibus ab vrbe quam vocant Nomen Dei in Indiam Carthaginem, occurrere arbores mediocris magnitudinis, Pinum generibus haud absimiles, folijs siliquæ toto virentibus anno, cultis in locis prouenientes, cortice tenui, ac tenero vestitæ, quæ liquorem Balsamum vocatum incise effundant, ad omnia quibus conferre solet Balsamum Indicum a nobis supra descriptum, æque vtile aut præstantius.

Videtur Auctor innuere ea, quæ de hoc Balsamo latè scripsit Monardes cap. 10. quem videre lector poterit, nam illud mirificis excolit laudibus.

De MOLLE Lentrico Peruana. Cap. XV.



A Peruana vocata regione ad hanc no-
uam Hispaniam, imo ad Hispanias no-
stras, planta quam Molle vocant, iamdiu ad-
uecta est, atque translata. Arbor procerā est,
visū pulchra, & ornandis domorum complu-
rijs, locisq; publicis, ac foris aptissima comata,
in latum pandens vndequaque ramos, qui ē
viridi colore tendunt in purpureum, vbi folia
Olea profert, sed longe angustiora, & tenuio-
ra, & quodam modo dentata, ordine vrim-
que disposita, & oblique versus ramos extre-
mos procedentia. Flores exiles, albos, race-
matim dependentes, qui mox in fructum vi-
rentem, Oxianthæ semini parem, aut paulo
maiores, alit. & cum maturerit, in colorem
ex albo rubescentem, dulciq; carne pradi-
tum, cum quadam acrimonia & amaritudi-
ne membranulāq; prædicti coloris contegi-
tur, cui nucleus durus inest. Folia ac fructus
Lenticum eiusq; lacrymam olent respiciuntq;
sed permixtū Fœniculo. vnde fortasse aliquis
in Lenticis refert species, ni malit esse plantam sui generis. folia & fructus vi-
rent toto anno, alijs subnascentibus, alijs adolescentibus, & alijs maturefcentibus.
Syluestris arbor est, neque vllis lenocinijs, aut cura vt proueniat opus habet;
quamquā in delicijs iamdiu haberi cœperit, cultumq; & indulgentiam libenter
admittat. Prouenit vbique, seu semine, ramo, aut viui radice seratur. sed in calidis
regionibus assurgit, lætiusq; viuit. Stillat ab hac arbore lacryma, quæ velut folia
vniuersaq; planta, Fœniculi & Lenticis odorem habet, saporem vero ærem, sub-
dulcem, & cum quadam amaritudine adstringentem. calidāq; & sicca ordine
ferè tertio constat natura. Nucleus ventriculū corroborat, calefacitq; ventrem
adstringit & (vt quidam aiunt) Therebinthi vicem præstat. semen vero Carda-
momi, vrinam elicit, flatūs dissipat, & membra corroborat. corpora nimis fluxa
& humecta exiccat, folia lotionibus addita, Oedemata dissolunt, ore commansa
gingiuas dentesq; confirmant, & vlcibus oris medentur. Prædictus, seu intus as-
sumpti, siue exterius admoti, quemadmodum & lacryma, luculentius prædicta
omnia præstant. In Villa Madridij Prouinciæ Carpentariz Hispaniæ, tres vidi-
mus huius plantæ tenellas arbusculas, caudicem femoris crassitudine habentes,
cortice subcinereo contextum, Fraxini humilioris, Orni Omeleaq; vulgo dictæ,
magnitudine, ramulos vndequaque in latū pandentes, iisdem ornatos folijs. con-
stantibus ex pluribus ad vnum pediculum cohærentibus, multo tamen minori-
bus, ex viridi nigricantibus, ferratis, sub extremum angustioribus. quæ ab ar-
boribus

boribus decerpta, lacteo succo, lento ac viuido odoroq; scatebant. flores exiles
albos, racematimq; dispositos habentes, fructus vndique Indiæ prædictæ Molle-
similes. pari modo fructus & folia toto anno virent, ac vires, & vsus, omnino
sunt pares.

Hec etiam arbor species est Lenticis tum figura tum vrbibus, cuius primam scri-
ptionem Clusius. Adoleuit Rome in horto Excellentissimi Martij Columnæ
Zagaroli Ducis in magnam arborem. cuius folia initio ferrata sunt. arbore ve-
ro adolescente, omnes incisiones percunt, vt etiam annotauit subtilissimus rerum natu-
ralium indagator, D. Fabius Columna Lynceus, in opere suo de rarioribus quibus-
dam Apulia planis.

De TECOMAHACA. Cap. XVI.



ARBOR est Tecomahaca magna, fo-
lia ferens obrotunda, mediocri & ser-
tata, ac fructuum in postremis ramorum
flagellis paruum, obrotundum, fuluum, ac
refertum semine, nucleo Perfici haud absi-
mili. Nascitur apud Mistecas, necnon Tan-
giteri regionis Michuacanensis. postetq;
in prouincias nostri orbis paulo calidiores, me-
diocri negotio transferri. Acris planta est, &
odorata, cum quadam adstringente. calidāq;
& sicca ordine tertio. Fluat ab hac arbore
scarificata aut incisa, & interdum etiam
sponte sua, lacryma nulli ferè ignota, eadem
prædicta temperie & viribus, quam plerique
loco Myrrhæ substituant. dolores a flatuoso
spiritu, frigidaue causa ortos sedans, status
iplos discutiens, lentos humores dissoluens,
ac frigidam intemperiem corrigens, impla-
stri modo adhibita. vtero amica ita, vt prunis
iniecta, & naribus admota, mulieres hyste-
ricas illico liberet. Vmbilico apposita, men-
ses sistit, & vterum suo loco retinet. distillationes, temporibus, aut post aures ad-
hibita, sistit. dolores dentium sedat, causis dentibus indita, iplos a corruptione
liberat. neruorum vulneribus opiculatur, coxendici, ac arthritidi a frigida causa
geniis opem præstat. cerebrum, neruos, ac ventriculū apposita roborat. ma-
gniq; est ad omnes affectus a frigida causa ortos vsus.

Describitur a Monarde, Tecomahaca cap. 2. Vtus eius apud Europæos permagnus
est, ob odoris fragrantiam, præsertim ad catarrhos maturandos, & ad dolores cholicos,
statusq; discutendos.

De **TLAHVELILOCA**, **QVAHVITL**, id est arbore infania, & **CARAGNA** nuncupata. Cap. XVII.

TLAHVELILOCA Quahuil, quam Hispani Caragnam vocant, arbor est magna, fulvus stipites fundens, leues, nitidos, & odoros, folia oleaginea in Crucis forma composita, orbicularia. Odera arbor est, gustu acris, & non-nihil adstringens. Nascitur apud Michuacanenses, & Mexicam inferiorem, Gummi quod ab ea fluit, Caragnam quoque vocare audio, eisdem ferè viribus, quibus Tecmahaca præditam, sed vehementioribus, ita vt affectus quos Tecmahaca curare nequit, Caragna pellat. puluis ipsius stipitis deuoratus, mirè ventriculum & cor firmat; flatus discutit, frigidam emendat intemperiem, & vterinus curat affectus. Fama est apud indigenas Cacodæmones hanc arborem per timere ac fugere, & fascino aduersari. corticem vero ex aqua illitum con- terre cordi, deuoratum vero *Cacaboal* pectori simul & cordi ferre suppetias.

Resina huius usum etiam indicauit Monardes. cap. 3.

De **XOCHIOCOTZO**, **QVAHVITL**, seu Arbore Liqui- dambari Indici. Cap. XVIII.



Liquidambar.
Liquidambar styraciflua.
Bin. Balsamiflora.

ARBOR est Xochiocotzo Quahuil magna, acris ferè folijs, in tres cuspides, duosq. sinus diuisis, altera parte albicantibus, altera verò obscurioribus, terratisq. Cortex stipitis partim fuluis, partim virens est. Prouenit campeltribus, calidisq. locis, & interdum etiam temperatis, velut *Hococote* Quahu- binaci, & *Xicotepci*. Calida siccaq. natura con- stat, & odore iucundo. In ciso arboris huius cortice, Indicum fluit vocatum Liquidam- barum ab indigenis Hispanis, a Mexicensi- bus *Xochiocotzol*, suauitate odoris Styraci per- simile: calenti ordine tertio natura, siccantiq. quod additum Tabacis, caput, ventriculum, & cor firmat, somnum inducit, & capitis do- lorem a frigida causa ortum lenit. per se ve- rò humores discutit, sedat dolores, ac impe- tiginibus cute digitis conuulsa medetur. Stillat ab eadem arbore, aut sponte sua aut inci- sa, oleum haud cedens prædicto liquori, aut odoris iucunditate, aut medicis viribus. & si aliqui dicant, oleum stillare ex primo liquore, loco congruo posito, aut expres- so, vt tenuior eius pars stillare possit, dicantq. esse calidum, & humidum, minus tamen recte. Discutit vtrumque flatum, ac præter naturam tumores dissipat, coctio-

coctionem procurat, ventriculum roborat, vterinis affectibus confert, & alia his similia præstat iuuamenta, seu per se, seu alijs medicamentis permixtum. Sunt qui elixis ex aqua stipitibus, id odoramenti parant genus. sed vilius ita est, ac minus ad prædicta præfidia expectabile, & nisi ad viliiores quosdam vsus con- modum.

Fruetus huius arboris rotundus est, sed instar Polygoni habens multas superficies nigras, angulos vero luteos. usum huius liquoris admodum copiose descripsit Mo- nardes cap. 8.

De **YZTAC QVAHXIOTL**, seu **QVAHXIOTL** alba Galio-pifera. Cap. XIX.

YZTAC QVAHXIOTL Galio-pifera.

YZTAC QVAHXIOTL alia Galio-pifera.



YZTAC Quahxiotl, quam alij Quahxiotl vocant, arbor est mediocri- folijs obrotundis, & stipitibus, atque pediculis rubentibus. Gummi stillat candidum, acris saporis. Prouenit in calidis *Yzocani* gummi tertio ordine calidum esse videtur, quod aliam fluentem cohibet deuoratum ex aqua serupuli vnus mensura. dysenterijs mirum in modum opitulatur. quin dolores illitum sedat, ac discutit præter naturam tumores, aquam, in qua infunditur, lacteo tingit colore. est & aliud genus eisdem præditum viribus, formaq. vocatum *Tlahlabuc Quahxiotl*, sed gummi manans rubescens, vt no- men indicat.